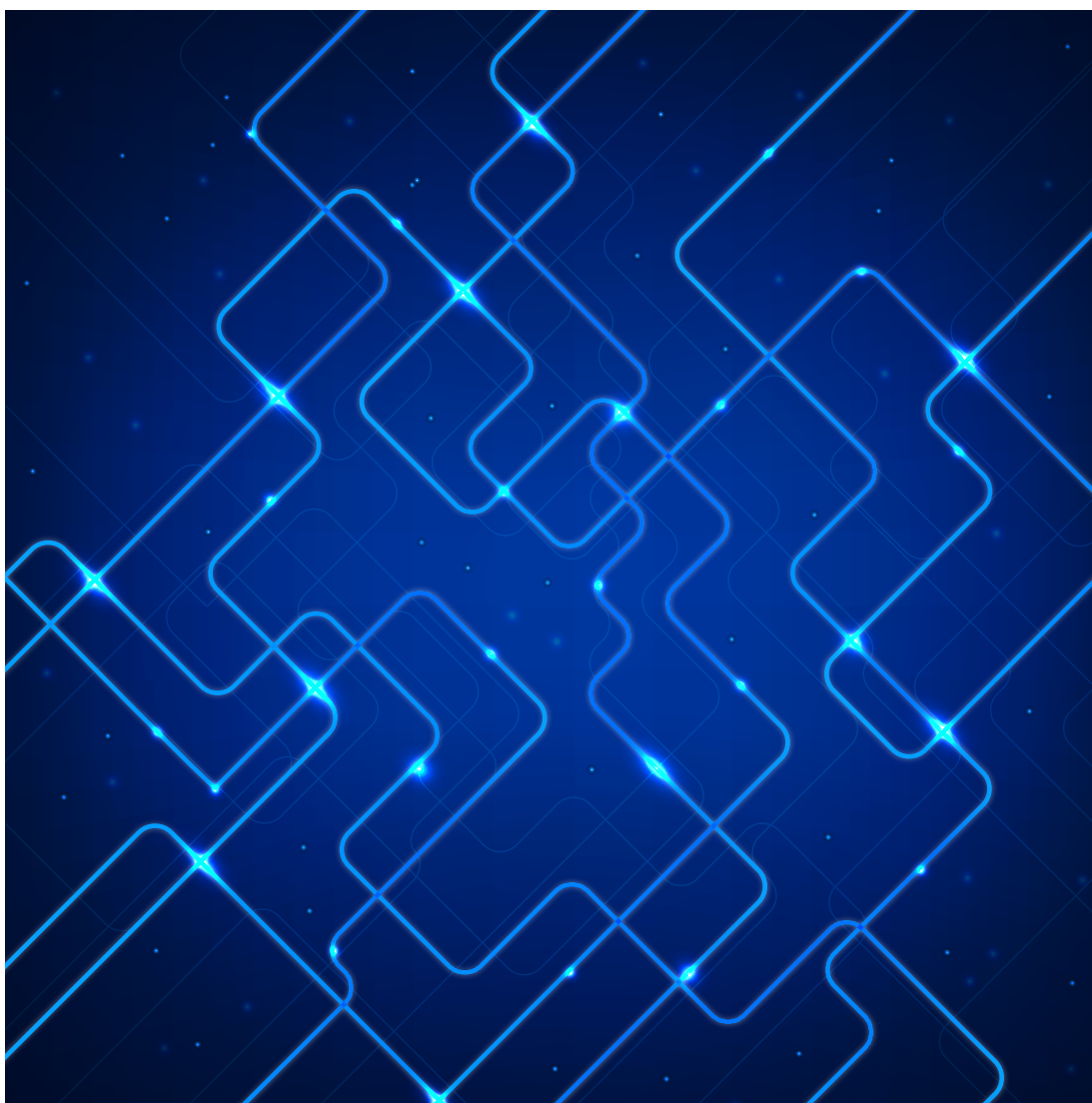

СИСТЕМНИЙ ЗВІТ

Підключення
до електропостачання

липень 2015

Зміст

1.	ВСТУП	1
2.	АНАЛІЗ РЕЙТИНГУ УКРАЇНИ В DOING BUSINESS В УМОВАХ НАЯВНОГО ПРАВОВОГО ПОЛЯ	8
2.1.	Вихідні припущення для показника «Підключення до системи електропостачання» у дослідженні Doing Business	8
2.2.	Аналіз рейтингу України в Doing Business 2015 в умовах законодавства України станом на середину липня 2015 року	10
	Процедура № 1 в Doing Business 2015	10
	Процедура № 2 в Doing Business 2015	11
	Процедура № 3 в Doing Business 2015	12
	Процедура № 4 в Doing Business 2015	13
	Процедура № 5 в Doing Business 2015	14
	Процедура № 6 в Doing Business 2015	15
	Процедура № 7 в Doing Business 2015	15
	Процедура № 8 в Doing Business 2015	15
	Процедура № 9 в Doing Business 2015	16
	Процедура № 10 в Doing Business 2015	17
	УЗАГАЛЬНЕНІ ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ	18
3.	РЕКОМЕНДАЦІЇ І ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШИХ РЕФОРМ У СФЕРІ ДОСТУПУ ДО ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	21
3.1.	Пропозиції щодо способу подачі заяви на приєднання та переліку документів, які вимагаються від заявника	21
	3.1.1. Можливість подання заявки на приєднання в електронному вигляді	21
	3.1.2. Документація щодо місця розташування електроустановки замовника	21
	3.1.3. Підтвердження замовником юридичних прав на свій об'єкт або на відповідну земельну ділянку	22

3.2.	Перехід на фіксований розмір плати за приєднання	22
3.3.	Виготовлення проектної документації електропередавальною організацією без необхідності видачі замовнику технічних умов	24
3.4.	Спрощення процедури погодження проектної документації через встановлення фіксованих термінів для її погодження та запровадження механізму «мовчазної згоди»	25
3.5.	Удосконалення практики відведення земельних ділянок для будівництва і введення в експлуатацію електричних мереж через використання механізму земельного сервітуту	26
3.6.	Підключення електроустановки замовника до електричних мереж на підставі договору (без необхідності подання окремої заяви)	27
3.7.	Момент підписання сторонами договору на постачання	28
3.8.	Упорядкування планів забудови території (для комплексної забудови)	28
3.9.	Оптимізація тендерних процедур, що проводяться енергопостачальною організацією	28
3.10.	УЗАГАЛЬНЕНІ ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ	29
	3.10.1. Щодо кількості «процедур» згідно з методологією Doing Business	29
	3.10.2. Щодо загальної тривалості послуги з приєднання	29
	3.10.3.Щодо фактичної вартості послуги з приєднання	30

1. ВСТУП

Цей звіт підготований із врахуванням того, що одним із основних завдань Ради бізнес-омбудсмена (далі – «Рада») є надання органам державної влади рекомендацій щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері підприємницької діяльності та поліпшення умов провадження підприємницької діяльності.¹

Для реалізації цього завдання Рада має, зокрема, право подавати до Кабінету Міністрів України пропозиції та рекомендації щодо шляхів усунення системних причин порушення законних інтересів суб'єктів підприємництва.²

З огляду на значний суспільно-політичний резонанс, керуючись зазначеними завданнями і повноваженнями, перший системний звіт Ради був присвячений тематиці приєднання суб'єктів підприємництва до електричних мереж – проблемі, яка є однією з основних перепон для розвитку бізнесу в Україні. Як відомо, актуальність проблеми, серед іншого, підтверджується 185-м місцем України за показником «Підключення до системи електропостачання» в рейтингу Doing Business за 2015 рік.

У першому розділі звіту ми проаналізували співвідношення кількості й тривалості процедур, що застосовувалися для присвоєння рейтингу України в дослідженні Doing Business за 2015 рік відповідно до законодавства України станом на середину липня 2015 року. В результаті ми звернули увагу на те, що певні недоліки в частині кількості й тривалості процедур вдалося деяким чином усунути. Зокрема, на нашу

думку, кількість процедур згідно методології Doing Business повинна би становити 5, а не 10, а їх загальна тривалість повинна би складати від 77 до 117 днів³, а не 277 днів.

Ми дійшли до такого висновку з огляду на те, що згідно з Правилами приєднання електроустановок до електричних мереж (затверджених Постановою НКРЕ № 32 від 17 січня 2013 року), весь обсяг будівельно-монтажних та пусконаладжувальних робіт із зовнішнього підключення об'єкта замовника до електричних мереж (включно із введенням його в експлуатацію) виконує електропередавальна організація (ліцензіат), а не замовник.

Відтак, замовник позбавлений необхідності звертатися за погодженнями до Держенергонагляду, до приймальної комісії Державного архітектурно-будівельного контролю, а також до різноманітних Департаментів КМДА та підрозділів Київенерго. Таким чином, маємо обґрунтоване очікування, що за показником «Підключення до системи електропостачання» рейтинг України в Doing Business 2016 буде помітно вищим.

У другому розділі звіту ми запропонували низку подальших рекомендацій, застосування яких, на нашу думку, не лише зробить процедуру підключення до електропостачання швидшою і дешевшою, ніж зараз, але й дозволить мінімізувати корупційну складову, яка наразі проявляє себе на різних етапах надання послуги із приєднання, що, в свою чергу, сприятиме подальшому покращенню міжнародного рейтингу України.

¹ Див. підпункт 3) пункту 4 Положення про Раду бізнес-омбудсмена (далі – «Положення»), схваленого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 691 (далі – «Постанова № 691»).

² Див. підпункт 6) пункту 6 Положення.

³ У залежності від того, чи будівельно-монтажні й пусконаладжувальні роботи, які здійснює електромонтажна організація, а також введення об'єкта в експлуатацію враховувати як окрему процедуру в розумінні Doing Business.

Мова, зокрема, йде про комплекс таких заходів, що повинні бути запроваджені в межах цілісної стратегії реформи цієї сфери:

- 1.** Перехід на фіксований тариф на приєднання (коли порядок розрахунку залежить від величини потужності, заявленої для приєднання), що дозволить перекласти обов'язки із виготовлення проектної документації на енергопостачальну організацію й, у свою чергу, повністю позбавить замовника від необхідності отримувати технічні умови приєднання.
- 2.** Спрощення процедури погодження проектної документації електропередавальною організацією з третіми особами через встановлення фіксованих термінів для її погодження (які обчислюватимуться у залежності від потужності, заявленої для приєднання) та запровадження механізму «мовчазної згоди», включно із відповідальністю електропередавальної організації за порушення таких термінів (у відсотковому відношенні від загальної вартості послуги з приєднання, що відшкодовується замовнику).
- 3.** Удосконалення практики відведення земельних ділянок для будівництва і введення в експлуатацію електричних мереж через використання механізму земельного сервітуту.
- 4.** Підключення електроустановки замовника до електричних мереж на підставі договору (без необхідності подання окремої заяви).
- 5.** Підготовку нових та упорядкування існуючих планів забудови території (які, до речі, на практиці часто відсутні), що дало б можливість забезпечити певний обсяг земельних ділянок на такій території зовнішніми електричними мережами уже на момент звернення замовника із заявою на приєднання.

- 6.** Оптимізацію критеріїв і термінів проведення тендерних процедур для суб'єктів природних монополій завдяки ширшому використанню рамкових договорів.

В агрегованому вигляді кумулятивний ефект від запровадження зазначених у цьому розділі пропозицій можна підсумувати таким чином.

У частині кількості «процедур» згідно з методологією, яка застосовується в *Doing Business*, ми очікуємо, що загальна кількість процедур зменшиться на 2 (дві), а саме:

- 1.** За рахунок переходу на фіксований розмір плати за приєднання замовник більше не виготовлятиме й не узгоджуватиме проектну документацію;
- 2.** Оскільки підключення електроустановки замовника до електричних мереж відбуватиметься винятково на підставі договору про постачання (користування) електричною енергією, це дозволить уникнути потреби для замовника подавати окрему заяву на підключення.

Ми також прогнозуємо ефект суттєвого скорочення кількості днів, упродовж яких замовник може розраховувати на підключення своєї електроустановки до електричних мереж. Нижче викладено перелік факторів, які мають сприяти такому результату:

- 1.** Можливість подання заявки на приєднання в електронному вигляді;
- 2.** Відсутність необхідності очікування видачі електропередавальною організацією технічних умов;
- 3.** Відсутність необхідності виготовлення і погодження проектної документації;
- 4.** Встановлення фіксованих термінів, упродовж яких електропередавальна організація має погодити проектну документацію з третіми особами (включно

із використанням, у певних випадках, механізму «мовчазної згоди»);

5. Більш масове використання механізму земельного сервіту, в тому числі у стосунках з органами місцевого самоврядування, коли для укладення договору буде достатньо підписів відповідних посадових осіб без необхідності очікування прийняття рішення на сесії;
6. Оптимізацію тендерних процедур, що проводяться енергопостачальною компанією, через розширення практики підписання рамкових договорів на постачання робіт та/або послуг.

Ми також очікуємо, що завдяки запровадженню наших рекомендацій, у значній мірі буде усунута корупційна складова, яка притаманна теперішньому стану справ у цій сфері, що дасть можливість значно зменшити фактичну вартість послуги з приєднання. Окрім цього, слід зазначити, що перехід на фіксований розмір плати за приєднання дозволить замовнику знати реальну собівартість такої послуги від самого початку.

Звіт був підготований **заступником бізнес-омбудсмена Ярославом Грегірчаком** у співпраці з Управлінням роздрібного ринку електричної енергії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), ПАТ «Київенерго», ПАТ «Прикарпаттяобленерго», а також із Програмою Агентства США з міжнародного розвитку «Лідерство в економічному врядуванні» (USAID ЛЕВ).

2 АНАЛІЗ РЕЙТИНГУ УКРАЇНИ В DOING BUSINESS В УМОВАХ НАЯВНОГО ПРАВОВОГО ПОЛЯ

Для забезпечення належного розуміння суті проблематики, цей розділ розпочинається зі стислого викладення вихідних припущень, на яких базується присвоєння рейтингу країнам за показником «Підключення до системи електропостачання» у дослідженні Doing Business.

Далі ми проаналізували співвідношення кількості й тривалості процедур,⁴ які використовувалися для присвоєння рейтингу

України за показником «Підключення до системи електропостачання» у дослідженні Doing Business за 2015 рік відповідно до законодавства України станом на середину липня 2015 року.

Розділ закінчується нашим очікуванням, що за цим показником рейтинг України в Doing Business 2016 буде значно вищим, ніж у дослідженні 2015 року.

2.1. Вихідні припущення для показника «Підключення до системи електропостачання» в дослідженні Doing Business

Рейтингування країн у дослідженні Doing Business за показником «Підключення до системи електропостачання» базується, зокрема, на таких припущеннях⁵:

Склад:

- Перебуває у власності місцевого підприємця.
- Розташований у місті Києві.
- Розташований в районі, де наявні подібні склади. У цьому районі нові підключення до електромереж не підлягають спеціальному режиму сприяння інвестиціям (субсидування або швидшому обслуговуванню).
- У районі розташування складу відсутні будь-які фізичні перешкоди для підключення. Наприклад, склад не розташований поруч із залізницею.
- Новозбудований і підключається вперше.
- Має два надземні поверхи загальною площею близько 1 300,6 м² (14 000 кв. футів). Площа земельної ділянки становить 929 м² (10 000 кв. футів).
- Використовується для зберігання охолоджених продуктів.

⁴ Для цілей цього розділу такий критерій для присвоєння рейтингу країнам, як «Вартість підключення», до уваги не брався. Зокрема, за цим показником в Doing Business 2015 вказано, що вартість складає 165,5 % середнього доходу на душу населення (середній показник для Європи й Центральної Азії – 471,1 %; OECD – 73,2 %).

⁵ Показник «Підключення до системи електропостачання» відображає усі процедури, через які має пройти підприємство, щоб на постійній основі підключити розглянутий склад до системи електропостачання та забезпечити постачання електроенергії. Такі процедури включають в себе подачу заяв та укладання договорів з енергетичними підприємствами, отримання усіх необхідних дозволів, а також виконання усіх зовнішніх робіт із підключення, отримання актів прийому-передачі робіт і послуг та остаточне подання електрики. Див. <http://www.doingbusiness.org/methodology/getting-electricity>.

Підключення:

- Постійне.
Трифазне, чотирипровідне, потужністю (нормативно підписаний) 140 кВА (Примітка: наприклад, для країн, де напруга мережі становить 120/208 В, це означає, що струм дорівнюватиме приблизно 400 ампер. Для напруги 230/400 В струм буде майже 200 ампер).
- Протяжність приєднання становить 150 метрів. При цьому мається на увазі приєднання або до низької напруги, або до середньої напруги, а також або повітряне, або підземне приєднання, у залежності від того, який спосіб більш поширений у країні та в районі розташування складу. Див. діаграму в анкеті.
- Роботи з приєднання передбачають перетин 10-метрової дороги (з метою проведення земляних робіт або прокладання повітряних ліній тощо), але всі вони проводяться на громадській землі. Ці роботи не проводяться на інших приватних земельних ділянках, тому склад має під'їзну дорогу.
- Протяжність приєднання (або його частини) на приватній ділянці клієнта є незначною.

Загальні припущення:

- Щомісячне споживання електроенергії становить 26 880 кіловат-годин (кВт-год).
- Монтаж внутрішньої системи проводки вже завершений, включно із встановленням експлуатаційної панелі / розподільного щитка клієнта і входу лічильника.

2.2. Аналіз рейтингу України в Doing Business 2015 в умовах законодавства України станом на середину липня 2015 року

У цьому розділі ми проаналізували співвідношення кількості й часу⁶ (тривалості) процедур⁷, які застосовувалися для присвоєння рейтингу України в дослідженні Doing Business за 2015 рік відповідно до законодавства України станом на середину липня 2015 року.

Процедура № 1: в Doing Business 2015

Подача заяви на підключення до Департаменту технічних приєднань СВП «Київські електричні мережі» ПАТ Київенерго із наступним очікуванням видачі технічних умов.

Зміст цієї процедури залишився таким самим, як і в Doing Business 2015. У Правилах приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених Постановою НКРЕ № 32 від 17 січня 2013 року (далі – «Правила»), ця процедура, зокрема, описана так:

*Подання замовником до електропередавальної організації заяви про приєднання електроустановки певної потужності ... та необхідних документів.*⁸

Що стосується строків, то оскільки з 1 вересня 2015 року вступають в силу зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», згідно з якими технічні умови мають надаватися протягом 10-ти (а не 15-ти, як зараз)⁹ робочих днів з дня реєстрації відповідної заяви, то й строк Процедури №1 в Doing Business 2016 має бути скорочено з 15-ти до 10-ти календарних днів.¹⁰

⁶ Витрачений «час» обчислюється в календарних днях. Даний показник відображає середину (медіану) тривалість витраченого часу, який, на думку підприємства електропостачання та місцевих експертів з електропостачання, необхідний на практиці, а не вимагається відповідно до законодавства, на проходження тієї чи іншої процедури з мінімальними подальшими заходами й без додаткової плати. Передбачається, що виконання кожної процедури займає як мінімум один календарний день.

Хоча процедури можуть виконуватися одночасно, вони не можуть бути розпочаті в один і той же день (тобто, процедури, що проводяться одночасно, починаються в наступні дні). Процедура вважається завершеною на момент отримання підприємством остаточного документа, такого як технічні умови, акту розмежування балансової належності або дозволу на експлуатацію. Передбачається, що підприємець діє без зволікань і має намір завершити кожну з решти процедур якомога швидше. Час, що витрачається підприємцем на збір інформації, не враховується. Передбачається, що підприємець від початку обізнаний щодо усіх вимог і послідовності процедур створення підприємства, але ще не вступав у контакт з посадовими особами. <http://www.doingbusiness.org/methodology/getting-electricity>.

⁷ Під «процедурою» мається на увазі будь-яка взаємодія підприємця (або співробітників приватної компанії чи її головного електрика) з третіми сторонами, наприклад, електророзподільними підприємствами, державними установами, підрядниками із встановлення електроураштування й електротехнічними компаніями. До процедур не належать внутрішні взаємодії між співробітниками компанії і дії, пов'язані з прокладанням внутрішньої електричної проводки, наприклад, розробка і здійснення планів монтажу внутрішньої електричної системи. Навіть, якщо деякі операції проводяться в одній установі, але в різних департаментах (у різних «віконцях»), такі кроки вважатимуться окремими процедурами. Див. <http://www.doingbusiness.org/methodology/getting-electricity>.

⁸ Згідно пункту 3.1.1 Правил.

⁹ Див. параграф 1 пункту 3.1.2 Правил.

¹⁰ Див. зміни, внесені в частину другу статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» № 320-VIII від 9 квітня 2015 року.

Опитані джерела в НКРЕКП підтвердили, що відповідні зміни в частині зменшення строків будуть внесені в Правила.

Що стосується обсягу інформації, яка має міститися в технічних умовах, то оскільки право перевіряти готовність об'єкта замовника має тільки Державна архітектурно-будівельна інспекція України, Київенерго більше не здійснює перевірок документів, що стосуються внутрішньої електропроводки. Відповідно, оскільки технічні умови не повинні містити вимог щодо внутрішніх мереж замовника, на нашу думку слід внести відповідні зміни в типову форму договору приєднання, затверджену в Додатку №5 до Правил.

Процедура № 2: в Doing Business 2015

Очікування завершення підготовки проекту зовнішнього підключення приватною електротехнічною проектною компанією і його погодження.

Хоча суть і тривалість процедури (45 календарних днів від дня подання заявки)¹¹ залишилася такою ж самою, як і в Doing Business 2015, Правила пропонують уточнений опис цієї Процедури, що варто врахувати в Doing Business 2016:

Розроблення замовником проектної документації на електроустановку зовнішнього електрозабезпечення і його узгодження з електропередавальною організацією.¹²

Зміни порівняно з Doing Business 2015:

Не потрібно звертатися до Держенергонагляду

Раніше, за потреби встановити підстанцію, необхідно було перед подачею проектної розробки на затвердження в Київенерго звертатися до Держенергонагляду на затвердження. Зараз – згідно з Листом Держенергонагляду № 09/720 від 11.04.2014 – це вже більше не потрібно робити. Тепер процедура спрощена, оскільки Держенергонагляд не розглядає проекти енергопостачання і не погоджує їх.

Проект внутрішньої електропроводки не потрібно узгоджувати з Київенерго

Оскільки за сценарієм Doing Business навантаження має складати 140 кВт, раніше для отримання погодження проекту зовнішнього підключення в Київенерго до пакету документів потрібно було додати проект внутрішньої електропроводки складу, який до цього моменту повинен був бути погоджений як частина генерального архітектурного проекту приміщення. Зараз, оскільки власник об'єкта несе одноосібну відповідальність за якість об'єкта в цілому, такий документ не вимагається.

¹¹ Див. параграф 8 і 9 пункту 3.1.7 Правил.

¹² Згідно параграфу 1 пункту 1.8 Правил і пунктів 3.1.4 - 3.1.5 Правил, а також параграф 7 пункту 3.1.7 Правил.

Погодження здійснюється не з проектною фірмою (помилка в Doing Business 2015), а з (1) Київенерго¹³ і (2) Головним управлінням архітектурного планування – Департаментом містобудування і архітектури КМДА (м. Київ).

Такі погодження необхідні для підтвердження місця підключення підстанції до електромережі або маршрутів прокладки кабелів 10 кВ та 0,4 кВ.

На цьому етапі замовник вже повинен мати отриманий дозвіл на експлуатацію складу або основний план, який відображатиме рельєф місцевості. Отриманням відповідних погоджень займається проектна фірма, а не замовник самостійно.

Варто зазначити, що з 2017 року 140 кВт вважатиметься стандартним підключенням.¹⁴ Відповідно, навіть без зміни існуючих зараз Правил, обов'язок щодо підготовки проектної документації у випадку зі сценарієм, який застосовується в Doing Business, буде покладено на Київенерго. Це дасть можливість виключити етап підготовки проектної документації як «процедуру» з точки зору методології Doing Business.

Процедура № 3: в Doing Business 2015

Отримання дозволу на екскаваційні роботи в Департаменті міського благоустрою і збереження природнього середовища КМДА.

Суть процедури – щоб розрити траншею для прокладки кабелю, необхідно отримати дозвіл на екскаваційні роботи.

Зміни порівняно з Doing Business 2015:

Дозвіл на екскаваційні роботи отримує Київенерго, а не замовник

Згідно з діючими Правилами, приєднання об'єкту до електричних мереж здійснює Київенерго, а не замовник. Відповідно, дозвіл на проведення земляних робіт (включно з оплатою його вартості) здійснює Київенерго, а не замовник.

Висновок

Цей крок не повинен враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business, оскільки замовник (або його підрядчик) не вступають у стосунки з органом, що видає дозвіл. Це здійснює енергопостачальна організація, яка самостійно звертається до Департаменту міського благоустрою і збереження природнього середовища КМДА.

¹³ Згідно з пунктом 3.1.5 Правил.

¹⁴ Див. пункт 2. Прикінцевих положень у Законі України № 5021 від 22.06.2012 року.

Процедура № 4: в Doing Business 2015

Очікування завершення робіт із зовнішнього підключення електромонтажною організацією.

Пропозиція для Doing Business 2015:

З огляду на зміст Правил, Процедура № 3 в Doing Business 2016 повинна виглядати так:

Здійснення замовником оплати електропередавальній організації вартості послуги з приєднання відповідно до умов договору про приєднання.¹⁵

На практиці тривалість цієї Процедури не повинна перевищувати 2 календарні дні.

Зміна порівняно із Doing Business 2015:

Згідно з Правилами, будівництво електромереж здійснює електропостачальна організація (Київенерго), а не замовник, як це було раніше:

Забезпечення електропередавальною організацією виконання будівельно-монтажних, пусконаладжувальних робіт та введення в експлуатацію новозбудованих чи реконструйованих електроустановок до точки приєднання замовника.¹⁶

Раніше:

Після завершення підготовки й затвердження проекту зовнішнього підключення, роботи із зовнішнього підключення мали проводитися замовником. Таким чином саме замовник мав запрошувати високоякісного підрядчика із установки електрообладнання, який повинен був володіти ліцензією на електротехнічні роботи із зовнішнього підключення, на встановлення, випробовування і підготовку підстанції 10/0,4 кВ та прокладку кабелів 10 кВ і 0,4 кВ, а також мав виданий електротехнічною лабораторією дозвіл на проведення електричних вимірів і випробовування обладнання високої напруги.

Тепер:

Замовник зобов'язаний здійснити платіж за приєднання, яке має бути зроблено після розробки проектної документації і підготовки спеціалістами Київенерго додаткової угоди до договору про приєднання (див. – Процедура № 3 в новій інтерпретації вище).

Підрядну організацію для виконання робіт із зовнішнього підключення об'єкта до електричних мереж на тендерній основі вибирає електропостачальна організація (Київенерго), а не замовник. Таким чином замовник тепер жодним чином

¹⁵ Див. пункт 3.1.6 Правил.

¹⁶ Згідно з пунктом 3.1.7 Правил.

не пов'язаний із необхідністю узгоджувати прокладення кабельних ліній в Головархітектурі й Київенерго (як це було раніше), оскільки наразі це є обов'язком власне самого Київенерго та його підрядчика. При цьому замовник немає жодної потреби готувати пакет з 7 – 20 документів, які раніше мав готувати підрядчик із встановлення електрообладнання після проведення електричних вимірів і випробувань кабельних мереж, трансформатора та іншого електрообладнання (включно із внутрішньою електропроводкою), – оскільки його звільнено від необхідності вводити електроустановку в експлуатацію.

Висновок:

Оскільки згідно з Правилами, приєднання замовника до транзитних електромереж є функцією електропостачальної організації, то роботи із будівництва електричних мереж здійснює Київенерго за кошти замовника. Відповідно, цей крок не повинен взагалі враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.

Процедура № 5:
в Doing Business 2015

Перевірка завершених робіт приймальною комісією Державного архітектурно-будівельного контролю.

Зміна порівняно з Doing Business 2015:**Раніше:**

Замовник самостійно займався вводом в експлуатацію зовнішніх мереж і повинен був звернутися до приймальної комісії Державного архітектурно-будівельного контролю, яка мала видати Акт на експлуатацію.

Тепер:

Згідно з Правилами, всі документи щодо вводу електроустановки в експлуатацію готує електропостачальна організація. Це не є функцією замовника.

Після закінчення робіт із зовнішнього підключення енергопостачальна організація повинна звернутися до Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ), яка на підставі поданих документів (про зовнішні мережі електрозабезпечення) має видати документ, що засвідчує готовність об'єкта до експлуатації.

Висновок:

Оскільки згідно з Правилами, замовник не займається вводом в експлуатацію зовнішніх мереж, а всі документи щодо вводу електроустановки в експлуатацію готує Київенерго (як енергопостачальна організація), то цей крок не має враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.

Процедура № 6: в Doing Business 2015

Перевірка вузлів обліку СВП «Київські електричні мережі» ПАТ «Київенерго».

Зміна порівняно з Doing Business 2015:

Раніше:

Замовник повинен був звернутися до СВП «Київські електричні мережі» ПАТ «Київенерго» для того, щоб перевірити вузли обліку.

Тепер:

Згідно з Правилами, Київенерго забезпечує клієнтам встановлення вузлів обліку й самостійно здійснює їх перевірку.

Висновок:

Оскільки, згідно з Правилами, Київенерго самостійно повинно встановити й здійснити перевірку вузлів обліку, цей крок взагалі не має враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.

Процедура № 7: в Doing Business 2015

Перевірка проведених робіт Державною інспекцією охорони праці.

Суть процедури – державна інспекція охорони праці здійснює перевірку виконаних робіт із зовнішнього підключення.

Зміна порівняно з Doing Business 2015:

Оскільки, згідно з Правилами, введенням в експлуатацію зовнішніх мереж займається Київенерго (і жодна присутність з боку замовника або його представника не вимагається), цей крок взагалі не має враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.

Процедура № 8: в Doing Business 2015

Укладення договору на постачання електроенергії з підрозділом «Енергозбут» Київенерго та договору на технічне обслуговування встановленої підстанції.

Зміна порівняно з Doing Business 2015:

Раніше:

Для отримання дозволів, необхідних для подачі напруги (раніше це була Процедура № 9 в Doing Business за 2015 рік), замовник повинен був спершу укласти договір на постачання з ПАТ «Київенерго» («Енергозбут»), який можна було укласти за умови отримання всіх дозволів, перелік яких містився в кроках в Doing Business 2015.

Документи для укладення договору можна було відправити поштою. Перелік містив цілий ряд документів, які стосувалися внутрішньої електропроводки, включно з технічним паспортом випробувань внутрішньої електропроводки, який оформлявся після завершення її прокладки електротехніком.

Тепер:

Діють нові Правила приєднання, згідно з якими приєднання замовника до транзитних електромереж є функцією електропостачальної організації (Київенерго). Відтак енергопостачальна організація надає замовнику підписаний договір про користування електричною енергією (для фізичних осіб-підприємців) або договір про постачання електричної енергії (для юридичних осіб) не пізніше 5-ти днів після введення в експлуатацію електроустановок зовнішнього електрозабезпечення.¹⁷

Новий термін – у Doing Business 2015 було 20 календарних днів. Тепер договір на користування або поставку електричної енергії укладається із замовником не пізніше, ніж через 5 днів після введення в експлуатацію електроустановок зовнішнього електрозабезпечення.¹⁸

Київенерго не здійснює перевірку документів, які стосуються внутрішньої електропроводки.

Договір на технічне обслуговування електроустановок між замовником та Київенерго не укладається – у зв'язку з тим, що електроустановки будує Київенерго самостійно.

Висновок:

У Doing Business 2016 назва цієї процедури повинна бути скорочена до «Укладення договору на поставку електроенергії ...» без посилання на необхідність укладення договору на технічне обслуговування підстанції.

Процедура № 9:
в Doing Business 2015

Видача різноманітними підрозділами Київенерго дозволів, необхідних для подачі електроенергії (відбувається одночасно з попередніми процедурами).

Зміна порівняно з Doing Business 2015:**Раніше:**

Після закінчення укладання договору на постачання електроенергії необхідно було отримати пакет документів, який містив довідку із зазначенням усіх електричних параметрів підстанції, її план, дозволи всіх наглядових органів та форму, яка повинна була бути підписана в 6–15 різноманітних управліннях Київенерго для отримання дозволу на підключення підстанції і її під'єднання до лінії електропередач 10 кВ.

Ця процедура була більше всього притаманна ситуаціям, коли до 2013 року мережі часто будував сам замовник, а обленерго, в свою чергу, вимагало різноманітну документацію для правильної передачі мереж до себе на баланс (у власність) – тобто це стосувалося в основному вирішення питань майнового характеру. Оскільки цей етап був справді

¹⁷ Пункт 3.1.8 Правил.

¹⁸ Пункт 3.1.8 Правил.

доволі громіздкий, його тривалість в Doing Business 2015 складала 150 календарних днів (хоч не було враховано, що він відбувався одночасно з попередніми процедурами).

Тепер:

Діють нові Правила приєднання, згідно з якими приєднання об'єкта замовника до транзитних електромереж є функцією електропостачальної компанії. Відтак:

- Замовник не має потреби готувати будь-які документи, які раніше були необхідні для подачі напруги.
- Оскільки електроустановку будує Київенерго, довідку із зазначенням усіх параметрів підстанції готує власне Київенерго без будь-якої участі з боку замовника.
- Оскільки вузол обліку перевіряється Київенерго самостійно, то Процедура № 6 з Doing Business 2015 року більше не враховується.
- Напруга подається після перевірки співробітником Київенерго вузла обліку й укладення договору із замовником на поставку чи користування електричною енергією.

Висновок:

Цей крок взагалі не має враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.

Для цілей Doing Business 2016 кількість календарних днів має зменшитися із 150 до 0.

Процедура № 10: в Doing Business 2015

Подача заявки в Київенерго на подачу електроенергії та початок її подачі.

Зміна порівняно з Doing Business 2015:**Раніше:**

Після підписання замовником форми, передбаченої Процедурою № 9 в Doing Business 2015 року, в усіх управліннях Київенерго, замовник мав подати зазначені дозволи й форми до диспетчерської служби Київенерго. Диспетчерська служба повинна була оформити розпорядження на зміну схеми 0,4 кВ, й інспектор «Енергозбуту» оформляв наряд на підключення.

Тепер:

Діють нові Правила приєднання, згідно з якими приєднання об'єкта замовника до транзитних електромереж є функцією електропостачальної компанії. Відтак:

- Підключення електроустановки замовника до електричних мереж електропередавальної організації здійснюється на підставі його заявки¹⁹ протягом 5-ти днів, якщо підключення

¹⁹ Пункт 3.1.11 Правил.

не потребує припинення електропостачання іншим споживачам, або 10 днів, якщо підключення потребує припинення електропостачання іншим споживачам, після введення в експлуатацію об'єкта замовника в порядку, встановленому законодавством у сфері містобудування.²⁰

Висновок:

В умовах діючих Правил, цей крок має зберегтися як окрема «процедура» в Doing Business 2016 року. Тривалість – 10 календарних днів.

2.3. УЗАГАЛЬНЕНІ ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ

Таким чином, порівнявши показник «Підключення до системи електропостачання» в Doing Business за 2015 рік з існуючим на момент підготовки цього звіту правовим середовищем, у нас з'явилися очікування, що рейтинг України в 2016 році має базуватися на 5-ти (а не 10-ти) процедурах. Причому загальна кількість днів мала б зменшитися із 277 до 77 днів (або 117 днів, якщо буде враховуватися час на здійснення будівельно-монтажних і пусконаладжувальних робіт та введення об'єкта в експлуатацію).

Логіку нашого висновку проілюстровано у вигляді такої таблиці:

ТАБЛИЦЯ 1.
ПОРІВНЯННЯ ПРОЦЕДУР І СТРОКІВ У РЕЙТИНГУ УКРАЇНИ В DOING BUSINESS 2015
З ПОТОЧНИМ СТАНОМ ЗАКОНОДАВСТВА

DOING BUSINESS 2015	DOING BUSINESS 2016	DOING BUSINESS 2015	DOING BUSINESS 2016
1			
		15 календарних днів	
Подача заяви на підключення до Департаменту технічних приєднань СВП «Київські електричні мережі» ПАТ «Київенерго» і очікування видачі технічних умов			
2			
		45 календарних днів	
Очікування завершення підготовки [замовником] проекту зовнішнього підключення приватною електротехнічною проектною компанією і його погодження			

¹⁹ Пункт 3.1.11 Правил.

²⁰ Відомо, що деякі облэнерго успішно застосовують практику попередження третіх осіб заздалегідь. На практиці це дозволяє значно скорочувати термін цієї процедури.

DOING BUSINESS 2015	DOING BUSINESS 2016	DOING BUSINESS 2015	DOING BUSINESS 2016
3			
Отримання дозволу на екскаваційні роботи в Департаменті міського благоустрою і збереження природнього середовища КМДА	Цей крок не має враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business, оскільки замовник (або його підрядчик) не вступають у стосунки з органом, який видає дозвіл; це робить енергопостачальна організація, яка самостійно звертається в КМДА.	3 календарні дні	0 календарних днів
3			
	З огляду на зміст Правил, Процедура № 3 має виглядати так: Здійснення замовником оплати електропередавальній організації вартості послуги з приєднання відповідно до умов договору про приєднання		
4			
Очікування завершення робіт із зовнішнього підключення електромонтажною організацією	Оскільки згідно з Правилами, приєднання замовника до транзитних електромереж є функцією електропостачальної організації, то роботи із будівництва електричних мереж здійснює Київенерго за кошти замовника. Відповідно, цей крок не має взагалі враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business	40 календарних днів	0 календарних днів
5			
Перевірка завершених робіт приймальною комісією Державного архітектурно-будівельного контролю	Оскільки, згідно з Правилами, Замовник не займається вводом в експлуатацію зовнішніх мереж, а всі документи щодо вводу електроустановки в експлуатацію готує Київенерго (як енергопостачальна організація), то цей крок не має враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.	11 календарних днів	0 календарних днів

DOING BUSINESS 2015	DOING BUSINESS 2016	DOING BUSINESS 2015	DOING BUSINESS 2016
6			
Перевірка вузлів обліку СВП «Київські електричні мережі» ПАТ «Київенерго»	Оскільки, згідно з Правилами, Київенерго самостійно повинно встановити і здійснити перевірку вузлів обліку, цей крок не має взагалі враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.	5 календарних днів	0 календарних днів
7			
Перевірка проведених робіт Державною інспекцією охорони праці	Оскільки, згідно з Правилами приєднання, вводом в експлуатацію зовнішніх мереж займається Київенерго, цей крок не має взагалі враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.	5 календарних днів	0 календарних днів
8			
Укладення договору на постачання електроенергії з підрозділом «Енергозбут» Київенерго та договору на технічне обслуговування встановленої підстанції	Укладення договору на постачання електроенергії з підрозділом «Енергозбут» Київенерго	20 календарних днів	5 календарних днів
9			
Видача різноманітними підрозділами Київенерго дозволів, необхідних для подачі електроенергії (відбувається одночасно з попередніми процедурами)	Згідно з Правилами, приєднання об'єкта замовника до транзитних електромереж є функцією електропостачальної компанії. Відтак, у замовника немає потреби готувати будь-які документи, які раніше були необхідні для подачі напруги. Цей крок не має взагалі враховуватися як «процедура» в розумінні Doing Business.	150 календарних днів	0 календарних днів
10			
Подача замовником заяви в Київенерго на підключення його електроустановки до електричних мереж і початок подачі електроенергії		3 календарних днів	10 календарних днів

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ І ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШИХ РЕФОРМ У СФЕРІ ДОСТУПУ ДО ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

У цьому розділі звіту ми виклали низку подальших рекомендацій, які, на нашу думку, не лише зможуть зробити процедуру підключення до електропостачання швидшою і дешевшою, ніж зараз, але й дозволять мінімізувати корупційну складову, яка наразі наявна на різних етапах надання

послуги з приєднання, що, в свою чергу, сприятиме подальшому покращенню міжнародного рейтингу України.

Нижче викладено комплекс кроків, які, на нашу думку, повинні бути запроваджені в межах цілісної стратегії реформи цієї сфери.

3.1. Пропозиції щодо способу подачі заяви на приєднання та переліку документів, які вимагаються від заявника

3.1.1 Можливість подання заявки на приєднання в електронному вигляді

Практика інших країн передбачає можливість подати заявку в електронному вигляді, в тому числі електронною поштою (як у Німеччині або в Грузії). Наразі в Україні такої можливості немає – Правила вимагають тільки безпосередньої фізичної присутності особи, яка подає заявку.

Ми пропонуємо спростити процес подачі заявки на приєднання, надавши можливість заявнику робити це в електронному вигляді (наприклад електронною поштою), причому незалежно від типу приєднання – стандартного чи нестандартного.

Оскільки обленерго побоюються можливих випадків шахрайства з подачею документів в електронному вигляді, такі побоювання мали б в значній мірі нівелюватися ефективним функціонуванням механізму електронного цифрового підпису; істотним обсягом передбаченої в законі відповідальності заявників за підробку документів та подачу завідомо неправдивих даних; а також існуванням добре налагодженої системи комунікації обленерго зі своїми існуючими та майбутніми клієнтами.

3.1.2 Документація щодо місця розташування електроустановки замовника

Згідно з Правилами, до заяви про приєднання замовник має, зокрема, додати:

«ситуаційний план із зазначенням місця розташування електроустановки та викопіювання з топографо-геодезичного плану в масштабі 1:2000 із зазначенням місця розташування електроустановки, земельної ділянки або прогнозованої точки приєднання».²¹

Викопіювання з топографо-геодезичного плану в масштабі 1:2000 вимагається в такому вигляді тільки в Україні. В Польщі, наприклад, це тільки план розвитку або ескіз із зазначенням місця розташування об'єкта.

У випадку зі стандартним підключенням відомо, що Київенерго приймає витяги із плану територій, роздруковані з Google Maps або Yandex Maps. Цілком очевидно, що таку практику варто було б розповсюдити на всі обленерго.

²¹ Пункт 1.3 Порядку.

Поряд з цим, будь-яке подальше спрощення цієї вимоги можливе лише за умови запровадження національної геодезичної інформаційної системи (далі – «НГІС»), де були б нанесені всі ключові мережі, й покладення обов'язку на відповідних ліцензіатів доповнення її в режимі реального часу.

В ідеалі, НГІС мала б бути інкорпорована, як один з елементів інформаційних даних Державного земельного кадастру²². Слід визнати, однак, що з огляду на значний обсяг і вартість завдання, такий проект може бути реалізований тільки в середньо- або довгостроковій перспективі.

3.1.3 Підтвердження замовником юридичних прав на свій об'єкт або на відповідну земельну ділянку

З огляду на розширення доступу до електронних реєстрів, які адмініструються Міністерством юстиції і для сприяння їх подальшому розповсюдженню на практиці, пропонуємо посилання на документ, який підтверджує юридичні права замовника на свій об'єкт (або на відповідну земельну ділянку), викласти у такій уточненій редакції відповідної частини пункту 1.3 Правил:

«витяг з Реєстру речових прав на нерухоме майно або копія іншого документа, який підтверджує право власності чи користування цим об'єктом або, за відсутності об'єкта, право власності чи користування земельною ділянкою.»

3.2. Перехід на фіксований розмір плати за приєднання

Наразі в Україні весь обсяг витрат, пов'язаний з нестандартним підключенням, покривається за рахунок замовника. Ідеологічно це відповідає категорії так званого глибокого («deer») підключення, коли замовник в повному обсязі вимушений покривати всі витрати на розвиток мереж електропостачальної організації.

Бізнес обґрунтовано нарікає на непередбачуваність і корупційну складову такого підходу, коли (1) собівартість приєднання фактично неможливо спланувати; а (2) залучення замовником власної проектувальної організації не виключає необхідності її остаточного погодження з енергопостачальною організацією та іншими органами.

Таким чином, нарізла нагальна потреба у застосуванні такого підходу до формування вартості послуги за приєднання, який би дозволив не лише збалансувати інтереси постачальників і споживачів електроенергії, але й усунути корупційну складову.

Проаналізувавши точки зору на цю проблему представників НКРЕКП, ліцензіатів та бізнесу, Рада в цілому підтримує існуючий тепер в професійному середовищі підхід, який передбачає перехід на фіксований розмір плати за приєднання – тобто фіксована ціна за приєднання 1МВт потужності.

У разі реалізації такого підходу (1) в переважній більшості випадків розмір плати за приєднання буде залежати виключно від величини потужності, заявленої для приєднання; (2) скасовується існуючий тепер розподіл приєднань на стандартні й нестандартні; (3) замовнику надається нарешті можливість отримати послугу із приєднання «під ключ».

Ми очікуємо, що застосування такого підходу дасть можливість усунути такі недоліки та корупційні чинники, які властиві теперішньому стану справ:

1. Можливо відмовитися від існуючої зараз Методики розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж,

яка була затверджена Постановою НКРЕ № 115 від 12.02.2013 року (далі – «Методика»). Учасники ринку (як ліцензіати, так і підприємці – потенційні замовники послуги із приєднання) неодноразово вказували на те, що існуюча зараз Методика є дуже суб'єктивною, коли різні ліцензіати можуть порахувати розмір плати по-різному, при тому, що вихідні умови для розрахунку можуть бути однакові.

2. Оскільки розмір плати за приєднання залежатиме виключно від величини заявленої потужності, остання має бути добре відома заявнику (зокрема, з даних самого проекту на будівництво його об'єкта). Таким чином, розмір платежу буде зрозумілий від самого початку й не залежатиме від такого фактора, як відстань електроустановки замовника від його точки приєднання до мережі електропостачальної організації. Це дозволить замовнику:
 - а) прогнозувати та фіксувати свої витрати на приєднання ще до початку самого процесу приєднання;
 - б) у деяких випадках уникнути залежності від зловживань з боку третіх осіб – власників приватних електричних мереж, які розташовані на найближчій відстані до електроустановки замовника, але не є електропередавальною організацією.
3. За умов прозорого ціноутворення обленерго створюватимуть менше приводів для уваги з боку підрозділів Антимонопольного комітету України та правоохоронних органів.
4. Обленерго зможуть краще планувати свою діяльність з розвитку мереж, зокрема в частині придбання специфічної номенклатури обладнання (товарів) і послуг та створення резерву трансформаторної потужності.

Поряд з цим, слід зазначити, що основна перешкода, яка може негативно вплинути на перспективи переходу на фіксований розмір плати за приєднання, це невідповідність фактичних витрат обленерго реальному обсягу фінансування, отриманого від конкретного замовника.

Таким чином, особливої актуальності набуває питання пошуку джерел, за рахунок яких обленерго зможе фінансувати будівництво нових мереж в умовах фіксованого тарифу за приєднання.

Таким джерелом може бути складова прибутку тарифу на передачу, яка б формувалася за принципом механізму нормування витрат, який вже застосовується НКРЕКП. Однак, з огляду на відсутність попередньої практики, не слід, вочевидь, розраховувати на те, що зрозумілий і прозорий підхід до розрахунку економічно-обґрунтованого розміру фіксованого тарифу за приєднання буде відпрацьований регулятором одразу.

Поряд з цим, перехід на схему підключення «під ключ», у свою чергу, стимулюватиме переведення тарифу на передачу в абонплату. Іншими словами, мова йде про застосування найрозповсюдженішого у практиці провідних країн підходу, коли частину витрат на розвиток мереж електропередавальної організації покривають не лише майбутні (за рахунок фіксованої плати за приєднання), але й існуючі споживачі (за рахунок абонентської плати).

У той же час, соціальні приєднання (потужністю до 16 кВт) і великі приєднання (із заявленою потужністю понад 1000 кВт) під таку схему фінансування не підлягали б – (1) вартість соціальних приєднань повністю покривалася би енергопостачальною компанією; а (2) великі приєднання покривалися б повністю замовником згідно із погодженою проектною документацією та кошторисом витрат.

3.3. Виготовлення проектної документації електропередавальною організацією без необхідності видачі замовнику технічних умов

Оскільки енергопередавальна організація більше не відповідає за стан внутрішніх мереж замовника, а будівництво зовнішніх мереж здійснює самостійно, то пропонуємо покласти обов'язок із виготовлення проектної документації для всіх типів приєднань на електропередавальну організацію (зараз ліцензіат виготовляє проектну документацію тільки у випадку стандартного приєднання).

Поряд з цим, слід наголосити, що критичною умовою для успішної реалізації цього підходу є одночасний перехід на фіксований розмір плати за приєднання (див Розділ 3.2 вище).

За таких умов можемо об'єктивно очікувати зазначених результатів від запровадження цього підходу:

1. З'явиться можливість позбавити замовника необхідності очікувати на отримання технічної документації після подачі заявки на приєднання. Таким чином:
 - а) технічні умови можна буде виключити як обов'язковий додаток до типової форми договору про приєднання (див. Додаток 5 до Правил в теперішній редакції);
 - б) термін Процедури №1 в Doing Business скоротиться з 15-ти до 1-го календарного дня;

2. Плата за виготовлення проектної документації буде зрозумілою і незмінною протягом всього періоду часу, аж до моменту фактичного надання послуги з приєднання – скажімо, передбачені зараз 10% від загальної вартості плати за приєднання.²³
3. Зникнуть випадки свавілля з боку обленерго в частині змісту й обсягу технічних умов, які вже не будуть виставлятися замовнику.
4. Ризики замовника у стосунках з компаніями, які мають ліцензію на виготовлення проектної документації, зникнуть, адже вони в повному обсязі перейдуть на електропостачальну організацію. Слід визнати, що зараз трапляються непоодинокі випадки недобросовісної (а часто злочинної) діяльності з боку таких організацій, які беруть гроші у замовників і не подають проектну документацію ліцензіату та/або зникають.

Водночас діяльність природних монополій з відбору таких ліцензованих підрядників на виготовлення проектної документації має стати об'єктом жорсткого контролю з боку відповідних галузевих регуляторів.

Зокрема, у випадку з обленерго, НКРЕКП могла б впорядкувати такий вид діяльності через механізм нормування витрат для конкретних елементів, що дозволило б запобігти практиці, коли обленерго формують збитки і вимагають від регулятора компенсації у вигляді підвищення тарифу.

²³ Див. Правила визначення вартості проектно-вишукувальних робіт та експертизи проектної документації на будівництво (ДСТУ Б. Д.1-1-7:2013).

3.4. Спрощення процедури погодження проектної документації через встановлення фіксованих термінів для її погодження та запровадження механізму «мовчазної згоди»

За загальним правилом, замовник повинен затвердити проектну документацію, яка повинна відповідати містобудівному законодавству.²⁴

Незалежно від типу приєднання, проектна документація має бути погоджена із власниками інших мереж, різноманітними установами та організаціями, а також із власниками земельних ділянок (включно з відповідними органами місцевого самоврядування), на яких будуть розміщуватися об'єкти енергетики.²⁵

Такі погодження вимагають великої кількості часу й характеризується значною корупційною складовою. Загальний строк надання послуги з приєднання, який, у випадку зі стандартним приєднанням, складає від 15-ти до 45-ти днів (у залежності від ступеня потужності електроустановки),²⁶ на практиці може бути не достатнім для отримання усіх погоджень. У випадку ж із нестандартним приєднанням, хоч Правила і передбачають, що замовник має узгодити проектну документацію з електропередавальною організацією

у строк від 15-ти до 30-ти робочих днів,²⁷ реальні терміни, протягом яких має відбутися узгодження з іншими установами й організаціями, об'єктивно передбачити неможливо.

Відомо, що на практиці деякі облэнерго подекуди уникають необхідності погоджувати проектну документацію, поширюючи режим так званого «технічного переоснащення» мереж і на нові приєднання.²⁸

Однак, застосовуючи більш системний підхід – позитивний вплив якого рівнозначно б поширювався і на замовника, і на енергопередавальну організацію – загальний час, який зараз фактично витрачається на погодження проектної документації, можна було б значною мірою скоротити шляхом:

1. встановлення фіксованих термінів, протягом яких, у випадку з нестандартним приєднанням, має відбутися погодження проектної документації з власниками інженерних мереж (газ, вода, зв'язок) та власниками відповідних земельних ділянок;

²⁴ Див., зокрема, пункт 2.2. Правил користування електричною енергією, затверджених Постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 31 липня 1996 р. № 28 (у редакції постанови Національної комісії регулювання електроенергетики України від 22 серпня 2002 р. № 928).

²⁵ Так, наприклад, у місті Києві, електропередавальна організація самостійно (при стандартному підключенні) або замовник (при нестандартному підключенні), окрім Головного управління архітектурного планування Департаменту містобудування і архітектури Київської міської державної адміністрації, мають погодити проектну документацію ще з цілою низкою організацій та установ, загальна кількість яких може сягати 12-ти (!!!), включно з Управлінням ДАІ ГУМВС України в місті Києві, Південно-Західною залізницею, КП «Київавтодор», ПАТ «Київгаз», ПАТ «Укртелеком», ПАТ «Київводоканал», Управлінням охорони культурної спадщини КМДА, КП «Київський метрополітен».

²⁶ Див. пункт 2.1.3 Правил.

²⁷ Див. пункт 3.1.7 Правил.

²⁸ Див. Правила введення в роботу технічно переоснащених або заміненних складових частин об'єктів діючих електричних мереж напругою від 0,38 кВ до 110 (150) кВ, які були затверджені Наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України № 691 від 8 листопада 2011 року.

2. запровадження механізму «мовчазної згоди» у стосунках, якщо не з усіма, то, принаймні, з більшістю перелічених вище установ і організацій, включно з органами місцевого самоврядування.

Якщо зазначені вище два кроки слід запровадити вже зараз, то у середньо- чи

довгостроковій перспективі проблематика погодження проектної документації мала б остаточно вирішитися через масове використання даних детальних планів територій (де «червоними лініями» позначаються так звані «коридори мереж»)²⁹ та/або повноцінної НГІС, про яку йдеться вище в Розділі 3.1.2.

3.5. Удосконалення практики відведення земельних ділянок для будівництва і введення в експлуатацію електричних мереж через використання механізму земельного сервіту

Інколи причиною затягування моменту початку будівельних робіт або введення енергоустановки в експлуатацію є проблема з оформленням права енергопостачальної організації користуватися частинами земельних ділянок, де мають розташовуватись трансформаторні підстанції та/або опорні конструкції повітряних ліній електропередач.

На практиці відведення земельних ділянок відбувається шляхом укладення з власниками таких земельних ділянок відповідного договору оренди або договору сервіту.

Оскільки основною метою енергопередавальної організації є *забезпечення доступу до об'єктів своєї інфраструктури* (тобто, мова йде про обмежене користування земельною ділянкою), на нашу думку, механізм земельного сервіту, вочевидь, передає суть цих правовідносин точніше, ніж договір оренди.

Слід зазначити, що правовий режим земельного сервіту для розміщення об'єктів енергетики та передачі електроенергії вже встановлено в статті 16 Закону України

«Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів». Тому, окрім роз'яснювальної роботи,³⁰ подальшій популяризації механізму земельного сервіту мали б сприяти такі зміни в законодавстві:

1. Що стосується земельних ділянок, які перебувають у комунальній власності – передбачити, що укладення договору земельного сервіту не передбачає необхідності прийняття рішення шляхом голосування на сесії органу місцевого самоврядування, а для укладення достатнім є його підписання відповідними посадовими особами (наприклад, сільським головою, землевпорядником і секретарем сільської ради). Оскільки досить часто органи місцевого самоврядування приймають рішення про відведення земельних ділянок із значною затримкою³¹ (або можуть не приймати їх взагалі), це дозволить значно скоротити час на відведення земельних ділянок, які знаходяться у комунальній власності.
2. Передбачити, що загальні підстави, зазначені в законодавстві для припинення земельного сервіту,³² можуть, у певних

²⁹ Див., зокрема, частину 4 статті 19 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

³⁰ Наприклад, серед деяких власників земельних ділянок існує стереотип, що договір земельного сервіту не є оплатним договором.

³¹ На практиці розповсюджені випадки, коли енергопередавальна організація, яка звернулася до органу місцевого самоврядування з проханням узгодити землеустрій, мусить чекати 2-3 місяці до проведення наступної сесії.

³² Див., частину 3 статті 21, частину 9 статті 28 та частину 2 статті 31 Закону України «Про здійснення державних закупівель».

випадках, не застосовуватися до земельних сервітутів, укладених для розміщення об'єктів енергетики.

Оскільки запровадження зазначених вище рекомендацій дозволить оптимізувати

процес відведення земельної ділянки під будівництво і експлуатацію електроустановки замовника, ми очікуємо, що це не лише скоротить загальний термін надання послуги з приєднання, але й дозволить усунути притаманну цьому етапу корупційну складову.

3.6. Підключення електроустановки замовника до електричних мереж на підставі договору (без необхідності подання окремої заяви)

Згідно з поточною редакцією Правил, підключення електроустановки замовника до електричних мереж електропередавальної організації здійснюється на підставі його заяви.³³

Раніше справді існувала практика, коли замовник перед укладенням договору на поставку або користування електроенергією повинен був подати енергопостачальній компанії заявку на огляд вузла обліку електроенергії. Після цього інспектор енергопостачальної організації безпосередньо на об'єкті замовника оформляв усі необхідні документи за участю замовника.

Однак, як вже зазначалося раніше, зараз огляд вузла обліку має здійснювати сама електропередавальна організація. Відповідно, потреба в тому, щоб після підписання договору на постачання замовник звертався

з окремою заявкою на підключення, вочевидь, відпала.

Відтак, ми пропонуємо базовий підхід, згідно з яким електроенергію слід подати протягом декількох днів після підписання сторонами договору на постачання,³⁴ без необхідності замовнику подавати окрему заявку на підключення.

У тому ж випадку, коли, за побажанням замовника, підключення електроустановки має відбутися не відразу після укладення договору на постачання (користування), пропонуємо використовувати існуючий зараз підхід, який передбачає подачу окремої заявки.

У разі реалізації цієї рекомендації, це дало б можливість позбутися однієї з «процедур» з точки зору методології, яка застосовується в Doing Business.

³³ Пункт 3.1.11 Порядку приєднання.

³⁴ Наразі Правила взагалі не містять чіткої вказівки на момент в часі, коли замовник зі свого боку підписує договір на постачання (користування) електричною енергією.

3.7. Момент підписання сторонами договору на постачання

Електроустановка замовника може бути введена в експлуатацію електропередавальною організацією раніше, ніж введення в експлуатацію об'єкта замовника.

У зв'язку з цим, як продовження пропозиції, викладеної вище в Розділі 3.6, пропонуємо дещо уточнений опис цієї процедури:

«Енергопостачальна організація надає замовнику підписаний договір на користування або постачання електричної енергії не пізніше, ніж через 5 днів після введення в експлуатацію електроустановок зовнішнього електрозабезпечення або введення об'єкта замовника в експлуатацію, в залежності від того, яка з цих подій відбулася пізніше.»

3.8. Упорядкування планів забудови території (для комплексної забудови)

За загальним правилом, розвиток електричних мереж електропередавальної організації, що пов'язаний із наданням послуг з приєднання, має узгоджуватися з планами забудови відповідної території.³⁵

За іншим загальним правилом, рішення з питань планування та забудови територій приймаються відповідними компетентними органами місцевого самоврядування з урахуванням вимог містобудівної документації.³⁶

На практиці часто плани забудови відповідної території відсутні, що є причиною затягування процесу.

Відтак, надзвичайно важливо, щоб, принаймні, у середньостроковій перспективі та/або хоча б на рівні пілотних проектів такі детальні плани забудови стали більш розповсюдженими. Це дало б можливість розробити плани електрифікацій відповідних територій та передбачити певну складову прибуткової частини тарифу для реалізації таких проектів.

В ідеалі, це дало б можливість забезпечити певний обсяг земельних ділянок на такій території зовнішніми електричними мережами вже на момент звернення замовника із заявкою на приєднання.

3.9. Оптимізація тендерних процедур, які проводяться енергопостачальною організацією

Оскільки енергопостачальна організація є суб'єктом природньої монополії, на неї розповсюджуються спеціальні вимоги щодо закупівлі нею товарів та/або послуг.³⁷

Зокрема, якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень, а робіт – 5 мільйонів гривень, закупівля здійснюється у порядку, передбаченому Законом України

³⁵ Див. пункт 1.3 Методики.

³⁶ Див. частину 3 статті 8 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

³⁷ Згідно (1) пункту 3 частини четвертої Розділу XI «Прикінцеві положення» Закону України «Про здійснення державних закупівель»; та (2) частин першої і третьої статті 2 Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності».

«Про здійснення державних закупівель». Зазначеним законом встановлені строки проведення закупівлі, які сукупно становлять мінімум 70 днів (20 днів для надання пропозицій, 20 днів для їх розгляду та акцепту, 30 днів для укладення договору).³⁸

У цьому контексті ми рекомендуємо енергопостачальним компаніям розширити практику укладання рамкових договорів

щодо постачання та/або послуг. Уже зараз існує успішна практика проведення деякими облэнерго тендерів для відбору підрядників за рамковими договорами в різних районах області.

Досвід показує, що такий підхід дозволяє зменшити час на надання послуги з приєднання (незалежно від типу приєднання) і оптимізує витрати енергопостачальної компанії.

3.10. УЗАГАЛЬНЕНІ ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ

В агрегованому вигляді кумулятивний ефект від запровадження зазначених у цьому розділі пропозицій можна підсумувати таким чином.

3.10.1. Щодо кількості «процедур» згідно з методологією Doing Business

У частині кількості «процедур» згідно з методологією, яка застосовується в Doing Business, ми очікуємо, що загальна кількість процедур зменшиться на 2 (дві), а саме:

1. За рахунок переходу на фіксований розмір плати за приєднання замовник більше не виготовлятиме й не узгоджуватиме проектну документацію; і

2. Оскільки підключення електроустановки замовника до електричних мереж буде відбуватися виключно на підставі договору про постачання (користування) електричною енергією, це дозволить уникнути потреби для замовника подавати окрему заявку на підключення.

3.10.2. Щодо загальної тривалості послуги з приєднання

Ми прогнозуємо ефект суттєвого скорочення кількості днів, протягом яких замовник може розраховувати на підключення своєї електроустановки до електричних мереж. Нижче викладено перелік факторів, які мають сприяти такому результату:

1. Можливість подання заявки на приєднання в електронному вигляді;
2. Відсутність необхідності очікування на видачу електропередавальною організацією технічних умов;

3. Відсутність необхідності виготовлення і погодження проектною документацією;
4. Встановлення фіксованих термінів, протягом яких електропередавальна організація має погодити проектну документацію (включно з використанням, у певних випадках, механізму «мовчазної згоди»);

³⁸ Див. частину третю статті 21, частину дев'яту статті 28 та частину другу статті 31 Закону України «Про здійснення державних закупівель».

5. Більш масове використання механізму земельного сервіту, в тому числі у стосунках з органами місцевого самоврядування, коли для укладення договору буде достатньо підписів відповідних посадових осіб без необхідності очікування прийняття рішення на сесії;

6. Оптимізацію тендерних процедур, які проводяться енергопостачальною компанією, через розширення практики підписання рамкових договорів на постачання робіт та/або послуг.

3.10.3. Щодо фактичної вартості послуги з приєднання

Ми також очікуємо, що за рахунок впровадження наших рекомендацій у значній мірі буде усунута корупційна складова, яка притаманна теперішньому стану справ в цій сфері, що дасть можливість значно зменшити фактичну вартість послуги з приєднання.

Крім того, слід зазначити, що перехід на фіксований розмір плати за приєднання дозволить замовнику знати реальну собівартість такої послуги від самого початку.

БЦ «Поділ Плаза»,
вул. Спаська, 30А,
Київ 04070, Україна
(вхід зі сторони вул. Сковороди, 19)

Тел: +380 (44) 237-74-01
Факс: +380 (44) 237-74-25
Електронна пошта: info@boi.org.ua

www.boi.org.ua

